

Hammarby-sport med flyt

RODD. Ordet rodd ger mig två olika associationer, dels prestigetävlingen mellan studenterna i Cambridge och Oxford - dels svartvita foton från tidigt 1900-tal föreställande kraftkarlar med störtsköna mustascher iförda linnen täckta av medaljer.

Männen på bilderna är de allra första hammarbyarna, de verkliga "urbajarna".

Den rodd som idag bedrivs i Hammarbys namn är ganska långt från både engelska universitet och mustaschprydda sekel-skiftes atleter. Basen för dagens verksamhet är båthuset nere vid Årstaviken. Dagens båthuset, byggt 1927, är det tredje i historien. Det första huset uppfördes på den plats där Hammarby Sjö mötte Bondegatan. Det andra byggdes vid vattnet nedanför Kanalplan 1914, året innan idrottsplatsen invigdes.

Det är till just båthuset jag beger mig denna soliga men småkyliga söndag i april. Det är dags att bevittna sektionens säsongspremiär. "Bajen Rowing Race" som tävlingen kallas är ett av de arrangemang som Hammarby Rodd organiserar helt på egen hand. Väl på plats får jag lära mig att både distansen och de båtar som används är unika för denna tävling.

Unik båttyp

Moderna roddtävlingar handlar oftast i sprintlopp eller lopp på 2000 meter. Detta race är ett långdistanslopp på 11,5 kilometer. Tävlingsdeltagarna ror från båthuset under Årstabron, bort förbi Liljeholmsbadet, rundar Essingen och går samma väg tillbaka.

Även båttypen som används är unik i tävlingssammanhang. Istället för lätta moderna plastbåtar används äldre träbåtar. De

Sedan 1927 har Hammarby haft ett båthuset på södra sidan av Årstaviken.

Foto: Hasse Fridén

äldsta av båtarna dateras till 30-talet medan andra är lite nyare med dryga femtio år på nacken.

Det låter lite pretentiöst att tala om ett hantverks skönhet men de gamla träbåtarna får en att vilja börja ro. Båtarna kallas inriggare och har rum för fyra roddare och en "cox". Coxen agerar styrman och manar på dem som sköter årorna. De gamla båtarna känns som en levande del av Hammarbys historia och det känns bra att Bajen som en av få föreningar i Sverige ser till att dessa historiska farkoster inte helt faller i glömska.

När de ursprungliga roddarna i Hammarby startade sin verksamhet fanns inga pengar till att köpa varvsbyggda båtar. Istället tog söderborna vad man hade och byggde sina egna båtar. Båtarna kallades för "Hammarbygiggar" och trots att det var bra båtar hindrades ofta de grönvita från att ställa upp i tävlingar just på grund av att det var hembyggen.

Sverige är en liten aktör i roddvärlden. Rodd har globalt en ganska stor spridning men i Sverige står rodden i skuggan av kanot som fått betydligt mer uppmärksamhet genom sina OS-framgångar. En

annan sak som gör det svårare för svenska roddare att konkurrera internationellt är den svenska vintern som generellt inte är allt för roddvänlig. Med hjälp av modern teknik har man dock hittat en lösning på vinterproblemet. Det anordnas nu för tiden "inomhusrodd" där deltagarna tävlar med roddmaskiner kopplade till en dator. Med hjälp av en projektor kan man sedan se loppet framför sig medan man ror.

Ingen överklassport

En sak som gör svensk rodd unik är att det i Sverige till skillnad från resten av världen inte är en utpräglad överklassport, något Hammarby är levande bevis för. Det som utomlands var en sport för universitetsstudenter och aristokratin blev i Sverige en sport till för arbetarna. När rodden i mitten av 1800-talet nådde Sverige var det visserligen överklassen som stod för utövandet men det dröjde inte länge innan arbetarna tog över sporten.

Ska man säga något negativt om "Bajen Rowing Race" så är det inte speciellt åskådardrivligt. Starten och målgången är inga

FORTS. PÅ SID 8

1889 bildades Hammarby Roddförening fortfarande 2005 är Hammarbyroddarna i Årstaviken ingen ovanlig syn. Foto: Hasse Fridén

problem att följa. Däremot är övriga 45 minuter av tävlingen utom synhåll. Den tiden får man istället använda till annat, som att äta korv eller försöka lära sig mer om rodd. Ska sanningen fram så lockar inte dagens roddtävling några större åskådarmassor. Bortsett från oss från i Hammarbyitenredaktionen, närvarar de närmast sörjande samt en nyfiken Årstabo som letat sig dit.

Tävlingen är indelad i två olika "heat". Det första är ett dam-, mix- och juniorlopp. Från Hammarby ställer damsektionen upp med en båt och juniorerna med en. Mot de grönvita ställs Stockholmspolisens mixlag och ett damlag från UARS och ARS, det vill säga universitetsroddarna från Uppsala och Stockholm.

Efter en svag start av juniorerna där man verkar ha stora problem att ro rakt fram blir det en ganska enkel seger för "poliserna". Segertiden blir ca 55 minuter och övriga tre båtar ror in åtta - nio minuter senare.

Fritidsbåtar stör

Trots att man har båthuset vid Årstaviken sker den mesta av klubbens rodd på sjön Magelungen. Där tränar man och har tillsammans med de andra roddföreningarna i Stockholm en egen bana. På Årstaviken är det på tok för många fritidsbåtar för att man ska kunna bedriva någon större verksamhet. Roddarna talar om att "vattnet förstörs" av

fritidsbåtarna. Man menar då inte någon miljö-förstörelse i normal betydelse utan att fritidsbåtarna skapar vågor i vattnet som hänger kvar under ytan långt efter att de passerat.

Den mesta roddträningen sker i rent motionssyfte. Av sektionens 130 medlemmar är cirka trettioaktio aktiva och av dessa är det bara en handfull som tränar för att tävla. Återväxten är tryggad genom ett antal yngre roddare och Bajen har även haft en del framgångar på juniornivå de senaste åren.

Sektionens eldsjäl och hjärta är Harry "Frasse" Franzén. En man som gjort det mesta man kan inom sporten. Efter en lång karriär som aktiv, med bland annat ett SM-guld 1951, har han haft en framstående position både som ledare på klubb och landslagsnivå. Som representant för Svenska Roddförbundet har han närvarat på otaliga OS, bland annat som tävlingskommitténs ordförande och som förbundssekreterare. Hans insats var så pass uppskattad att han när han slutade som förbundssekreterare utsågs han till hedersledamot i Roddförbundet, ett förbund Hammarby var en av de första föreningar att gå med i.

I början av 90-talet var det så illa ställt att det faktiskt talades om att lägga ner rodden i Hammarby. Genom hårt arbete lyckades man som tur var vända den negativa trenden och när jag nu frågar "Frasse" hur det ser ut idag får jag höra att läget är stabilt. Trots att roddarna inte har en enda sponsor så lyckas man genom att hyra ut båthuset som festlokal hålla sektionens ekonomi flytande.

Många lovande juniorer

Franzén må ha lagt förbundsarbetet på hyllan men inom Hammarby är han fortfarande högst aktiv. Han berättar att sektionen haft en "svacka" men att det nu finns flertalet juniorer som är mycket lovande, bland annat Herman Hjorth som han tror mycket på. Juniorer i all åra men i dagsläget är sektionens mest framgångsrika utövare senior-

er. Jan Linder och Claës Friström ska för tredje året i rad delta i veteran VM - eller "masters" som det kallas inom rodd - som i år hålls i Skottland. Förhoppningarna om medalj är stora efter att paret vunnit VM-guld två år i rad.

Senast rodden hade stora framgångar på elitnivå var det faktiskt samma roddare som idag är "masters" som höll i årorna. Under slutet av 60-talet och början av 70-talet vann Linder och Friström inte mindre än tolv SM-guld. Nu, trettio år senare, är de alltså återigen "på topp". De bägge roddarna har tränat på de roddmaskiner som finns inne i det oisolerade båthuset fyra gånger i veckan sedan oktober. När det var som kallast lyfte man in en värmefläkt.

Kalabalik på bryggan

I dagens andra heat tar "Frasse" plats som cox i mastersbåten tillsammans med Linder, Friström och två andra roddare; Mats Johansson och Per Elebäck som även de var svenska mästare på 70-talet. Mastersbåten möter i detta heat ytterligare två Hammarby båtar samt en båt från UARS och en från ARS.

Detta herrlopp går lite snabbare än det tidigare heatet. Det ställer till med viss kalabalik på bryggan där vi står och väntar på målgången, då tidtagaren fortfarande ägnar sig åt korvätande och inte är på plats. Tack vare ett mobilsamtal dyker han upp och hinner klocka in båtarna vart efter de ror in. Det blir ingen grönvit seger denna dag då UARS tar hem racet men stämningen är trots detta på topp.

Rodden må ha hamnat i skymundan då fotboll och andra sporter hamnat mer i fokus men sektionen är fortfarande högst aktiv. Jag tror Schönthal och hans vänner som 1889 bildade den lilla roddföreningen Hammarby skulle vara nöjda om de såg hur livet leker nu 116 år senare.

ANDREAS "ANDY" OLSSON

Hammarby Rodd hyr ut båthuset till sammankomster och fester. Den som är intresserad kan kontakta Bengt Lindström 070-657 61 95.

Harry Franzén - eldsjäl inom Hammarby rodd. Foto: Hasse Fridén